

KORPORATIV NIZOLARDA ADVOKATLIK FAOLIYATI ETIKASI: MILLIY VA XORIJIY TAJRIBA**Normamat Ramazonovich Mallayev**

Termiz davlat universiteti Yuridik fanlar nomzodi, dotsent.

Ismatov Islombek Ilhom o'g'li

Termiz davlat universiteti Advokatlik faoliyati mutaxassisligi 1-kurs tinglovchisi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17858136>

Annotatsiya. Ushbu maqolada, korporativ nizolarda advokatlik faoliyati etikasi milliy va xorijiy tajriba asosida fikr va mulohazalar yuritiladi. Korporativ nizolar o'z tabiatiga ko'ra aksiyadorlar, rahbarlar, korporatsiyalar, nazorat qiluvchi organlar va tobora ko'payib borayotgan transmilliy biznes sheriklari o'rtasidagi murakkab munosabatlarni o'z ichiga oladi.

Ushbu masalalarda advokatlar nafaqat advokatlar, balki korporativ yaxlitlikning qo'riqchilari, qarama-qarshi manfaatlar orasida vositachilar va qonun ustuvorligiga rioya qilishni ta'minlashda asosiy ishtirokchilar sifatida ham harakat qilishadi.

Kalit so'zlar: korporativ nizolar, advokatlik faoliyati, advokatlik etikasi, milliy tajriba, xalqaro tajriba, nizolar, protsessual me'yorlar.

Kirish. Axloqiy cheklovlar va professional standartlar adolatni saqlash, hokimiyatni suiiste'mol qilishning oldini olish va mijozlarni va keng korporativ ekotizimni himoya qilish uchun juda muhimdir. Korporativ nizolarda ishtirok etadigan advokatlar qonun, moliya va boshqaruv chorrahasida ishlaydi. Binobarin, ular bir nechta raqobatdosh vazifalarni muvozanatlashtirishi kerak.

Mijoz oldidagi burch ularni manfaatlarini qonuniy chegaralar doirasida himoya qilish.

Halollik, aniqlik va protsessual me'yorlarga hurmatni ta'minlash. Firibgarlik, noto'g'ri ma'lumot berish yoki investorlarga, xodimlarga yoki jamoatchilikka zarar yetkazishning oldini olish. Korporativ nizolarda ishtirok etadigan advokatlar qonun, moliya va boshqaruv chorrahasida ishlaydi. Binobarin, ular bir nechta raqobatdosh vazifalarni muvozanatlashtirishi kerak. Korporativ nizolar ko'pincha nozik moliyaviy ma'lumotlar, ichki aloqalar va strategik qarorlarni o'z ichiga olganligi sababli, axloqiy xulq-atvor ishonch va qonuniylik uchun markaziy o'rinni egallaydi.

Maxfiylik eng muhim axloqiy majburiyatlardan biridir. Korporativ mijozlar advokatlardan tijorat sirlari, moliyaviy yozuvlar, ichki boshqaruv masalalari va boshqa nozik materiallarni himoya qilishlarini kutishadi. Milliy qonunlar odatda maxfiylik bo'yicha qat'iy majburiyatlarni yuklaydi, bundan mustasno, zararni oldini olish yoki qonuniy buyruqlarga rioya qilish bilan cheklanadi. Xorijiy tajriba maxfiylik chegaralarining o'zgarishini ko'rsatadi.

Qo'shma Shtatlarda professional xulq-atvorning namunaviy qoidalari mijozlarning moliyaviy hisobotlari yoki tashkilotga jiddiy shikast yetkazish bilan bog'liq firibgarlik holatlarida oshkor qilishga ruxsat beradi. Yevropa yurisdiksiyalarida maxfiylik ko'proq cheklovga ega bo'lib, maxfiylik va advokat-mijoz imtiyozlarini birinchi o'ringa qo'yadigan fuqarolik-huquqiy an'analarni aks ettiradi. Shunday qilib, axloqiy amaliyot advokatlardan maxfiylikni saqlashni talab qiladi. Shu bilan birga qonunbuzarlik holatlarida ruxsat etilgan ma'lumotlarni tan oladi.

Korporativ nizolar ko'pincha bir nechta manfaatdor tomonlarni o'z ichiga oladi.

Aksiyadorlar, ozchilik investorlar, filiallar, affillangan kompaniyalar va direktorlar kengashlari. Advokatlar bir nechta tegishli tomonlarning vakili sifatida manfaatlar to'qnashuviga duch kelishlari mumkin.

Milliy standartlar odatda quyidagilarni talab qiladi:

- boshida potentsial nizolarni aniqlash;
- ta'sir qilingan tomonlarni xabardor qilish;
- ma'lumotli rozilik olish;
- mojarolarni axloqiy boshqarib bo'lmaydigan paytda olib chiqish.

Xorijiy amaliyotda korporativ yuristlar nizolarni tekshirishning mustahkam tizimlarini qo'llaydi. AQSh va Buyuk Britaniya yuridik firmalari yangi mijozlarni qabul qilishdan oldin raqamli nizolarni tekshirish ma'lumotlar bazalaridan foydalanadilar. Mojarolarni samarali boshqarish vakillikning yaxlitligini ham, nizolarni hal qilish jarayonining adolatligini ham himoya qiladi.

Korporativ nizolarda axloqiy advokatlik huquqiy tizimlarning ishonchligi, korporativ boshqaruv salomatligi va bozorlarning barqarorligi uchun juda muhimdir. Milliy va xorijiy tajribalar shuni ko'rsatadiki, axloqiy tamoyillar umume'tirof etilgan bo'lsada, ularni qo'llash yurisdiksiya an'analari va me'yoriy asoslariga qarab o'zgaradi. Globallashuv kuchayib, korporativ nizolar tobora chegaraviy o'sib borishi bilan advokatlar gibril axloqiy yondashuvni qo'llashlari kerak-milliy qoidalarni xalqaro normalar bilan birlashtirish. Axloqiy me'yorlarga rioya qilish nafaqat nizolarni adolatli hal qilishni, balki korporatsiyalar, investorlar va jamiyatlarning huquqshunoslikka bo'lgan uzoq muddatli ishonchini ta'minlaydi.

O'zbekiston Respublikasi qonunchiligiga muvofiq yuridik shaxslar ikki turga bo'linadi: tijorat tashkilotlari (asosiy maqsadi foyda olish bo'lgan tashkilotlar) va notijorat tashkilotlar (asosiy maqsadi foyda olishni ko'zlamaydigan tashkilotlar). Shunga asosanib, xulosa qilishimiz mumkinki, korporativ nizolar nafaqat tijorat korxonalarida, korporatsiyalarda yuzaga kelgan nizolar, balki notijorat tashkilotlarda yuzaga kelgan nizolardir. Agar bu huquqiy munosabatlar korporativ huquq bilan tartibga solinsa, ular korporativ nizolar sifatida ham tan olinadi.

Shunisi e'tiborga loyiqki, xodim va ish beruvchi o'rtasidagi mehnat nizosi, hatto bu nizo bir tashkilot ichida paydo bo'lgan bo'lsa ham, korporativ deb hisoblanmaydi. Shuning uchun bu nizo xo'jalik sudining yurisdiksiyasiga kirmaydi va fuqarolik sudlarida ko'rib chiqilishi kerak.

Korporativ nizolarning "subyektlari" ta'sischi, egalari, aksiyadorlar, menejerlar va tashkilotlarning boshqa shaxslari - mojaroning asosiy xususiyati shundaki, u bitta yuridik shaxs doirasida rivojlanadi. Yuridik shaxsning ishtirokchilari o'rtasida korporativ nizoning mavjudligi aktivlarni boshqarish, tasarruf etish masalalarida, shuningdek tashkilotning ichki va tashqi faoliyati bilan bog'liq boshqa masalalarda jiddiy qarama-qarshiliklar mavjudligini ko'rsatadi.

Xulosa. Korporativ nizolarda advokatlik faoliyati etikasi professional standartlar, axloqiy tamoyillar va yuridik majburiyatlarni anglatadi. Advokatlar vakillik qilishda korporatsiyalar, aksiyadorlar, menejerlar yoki investorlar biznes bilan bog'liq nizolarda faoliyat olib boradi.

Korporativ nizolar ko'pincha yuqori moliyaviy ulushlarni, maxfiy ma'lumotlarni va ko'plab raqobatdosh manfaatlarni o'z ichiga oladi. Advokatlik faoliyati etikasi adolat, shaffoflik va huquqiy tizim va korporativ boshqaruvning yaxlitligi uchun zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. Rустамбаев М.Х, Тўхташева У.А. Ўзбекистон Республикасида адвокатлик фаолияти. Тошкент, "ИЛМ – зиё" 2012.
2. Qodiraliyeva S.B. Advokatura tashkiliy huquqiy masalalari. O'quv qo'llanma. _ T.: TDYU nashriyoti, 2023. - 168 b.

3. Sud va huquqni muhofaza qiluvchi organlar. Advokatura. 2024. yu.f.d., dotsent Xayriyev N.I. - 14-16 boblar.
4. Sud protsessual hujjatlari. Darslik. - Toshkent.: TDYU, 2020.-262 bet. y.f.n., prof. D.Y. Xabibullayev - 1-3, 7-9-mavzular.